Muistio ympäristövaliokunnan kuulemiseen 11.10.2018

Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, metsä-ja bioenergiayksikkö
Neuvotteleva virkamies Ville Schildt

Asia: HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Biodiversiteetin suojelu Metsähallituksen talouskäyttöön varatuissa metsissä (monikäyttömetsät)

30.64 Metsähallitus

Metsähallituksen liiketoiminnan keskeisiksi palvelu- ja muiksi toimintatavoitteiksi esitetään v. 2019 talousarvioesityksessä Metsähallitusta koskevassa luvussa 30.64, että Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt eivät vähene.

Metsähalltusta koskeva lain (234/2016) 6 §:n mukaan *luonnonvarojen kestävän hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen on riittävästi otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa.*

Metsähallituksen v. 2017 yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden seurantaraportin (9.2.2018) mukaan Metsähallituksen monimuotoisuuskohteita, joissa ei tehdä hakkuita tai jotka ovat rajoitetun käytön piirissä, on yhteensä 177 000 ha. Monimuotoisuuden huomioonottamisesta talousmetsissä aiheutuu tästä Metsähallitukselle laskennallinen noin 38 milj. euron hakkuutulojen menetys.

Lahopuuta on Metsähallituksen monimuotoisuuskohteissa VMI:n mukaan 14,1 m3/ha, kun tavanomaisissa Metsähallituksen monikäyttömetsissä vastaava luku on 7,3 m3/ha. Monimuotoisuuskohteet, joita on yhteensä noin 100 000 kpl ja joissa on yhteensä noin 30 000 kpl uhanalaisten lajien esiintymää, kytkeytyvät hyvin suojelualueisiin ja tuovat siten merkittävän ja toimivan lisän niiden pinta-alaan. Lapissa lisäys on 30 %, Kainuussa n. 51 %, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla 30 %, Etelä-Suomessa 22 %. Yli puolet luontokohteista sijaitsee tuoreilla kankailla tai sitä rehevimmillä kankailla, jotka ovat heikoimmin edustettuja kasvillisuusluokkia suojelualueilla.

Metsähallitus päivitti tänä vuonna metsänhoitoa ohjaavan ympäristöoppaansa. Metsähallituksen talouskäytössä olevissa monikäyttömetsissä kuollut puu jätetään jatkossa korjaamatta muutoin kuin laajoilla tuhoalueilla. Eläviä säästöpuita ja riistatiheikköjä jätetään aiempaa runsaammin. Myös retkeilyalueiden metsänhoitoa koskeva ohjeistus uudistettiin. Jatkossa retkeilyalueilla suositaan peitteellisiä metsänkäsittelymenetelmiä, jolloin metsikkö säilyy koko ajan puustoisena. Retkeilyalueilla voidaan tehdä korkeintaan pieniä, 0,3–1 ha kokoisia pienalauudistuksia tai luonnonhoidollisia toimenpiteitä, kuten kulotusta.

Metsähallituksen luontopalveluiden rahoitus, 30.64.50 (*Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät*)

Metsähallituksen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan julkisiin hallintotehtäviin on tehty hallituksen esityksessä 0,4 milj. euron määrärahalisäys retkeily- ja virkistysalueiden korjausvelan hoitamiseen (momentti 30.64.50). Esitetty lisäys on erittäin tarpeellinen, mutta kattaa vain osittain korjausvelan purkamiseen tarvittavan lisärahoituksen. Metsähallituksen talouskäytössä olevien alueiden virkistyskäyttöä ja luontomatkailua tukevien rakenteiden ja reittien korjausvelka on Metsähallituksen syksyllä 2018 tekemän arvion mukaan noin 7 milj. euroa ja lisärahoitusta velan purkamiseen tarvitaan ohjelman ensimmäiselle 5-vuotiskaudelle vuosittain noin 0,9 milj. euroa. Nyt esitettävä lisärahoitus kohdennettaisiin Metsähallituksen priorisoinnin mukaan esisijaisesti valtion retkeilyalueiden ja kävijämääriltään suurimpien Metsähallituksen omalla päätöksellä perustamien retkeilyalueiden palvelurakenteiden korjausvelan purkamiseen. Momentin mitoituksessa näkyy vähennyksenä Matkailu 4.0 –hankkeen toimenpiteiden jaksotus: vuoden 2018 rahoitus oli 0,77 milj. euroa ja 2019 0,26 milj. euroa.

Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien julkisten hallintotehtävien määrärahat ja tavoitteet ovat talousarvioesityksen momentin 35.10.52 päätösosassa.

METSO-ohjelman rahoitus, 30.40.22 (*Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen*) ja 30.40.45 (*Metsäluonnon hoidon edistäminen*)

Momentin 30.43.22 (*Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen*) määrärahasta 0,43 milj. euroa on tarkoitus käyttää METSO-ohjelman valtakunnallisten kehittämishankkeisiin ja yhteistoimintaverkostoihin. Vuonna 2019 käynnissä olevilla hankkeilla pyritään kehittämään mm. suojavyöhykehakkuita, lehtoalueiden kokonaisvaltaista luonnonhoidon suunnittelua ja toteutusta sekä tulen käyttöä talousmetsissä. Näiden lisäksi tässä kuussa avautuvalla hankehaulla pyritään käynnistämään 1-2 uutta valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta.

Momentilla 30.40.45 on käytettävissä 5 milj. euroa, josta on tarkoitus käyttää KEMERA-ympäristötukeen noin 4 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1 milj. euroa. Määräraha mahdollistaa METSO-toimenpiteet tämän hetken arvion mukaan noin 2 800 hehtaarin alueella. METSO Vnp:n tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. Vuoden 2017 loppuun mennessä tavoitteesta on toteutettu runsaat 42 700 hehtaaria, josta ympäristötukisopimuksia 38 009 hehtaaria ja luonnonhoitotöitä 4 711 hehtaaria.

Mikäli esitetty määrärahataso olisi käytössä vuoteen 2025 saakka, saavutettaisiin pinta-alatavoitteesta noin 79 % ja noin 65 000 ha, (katso seuraava kuva).

T

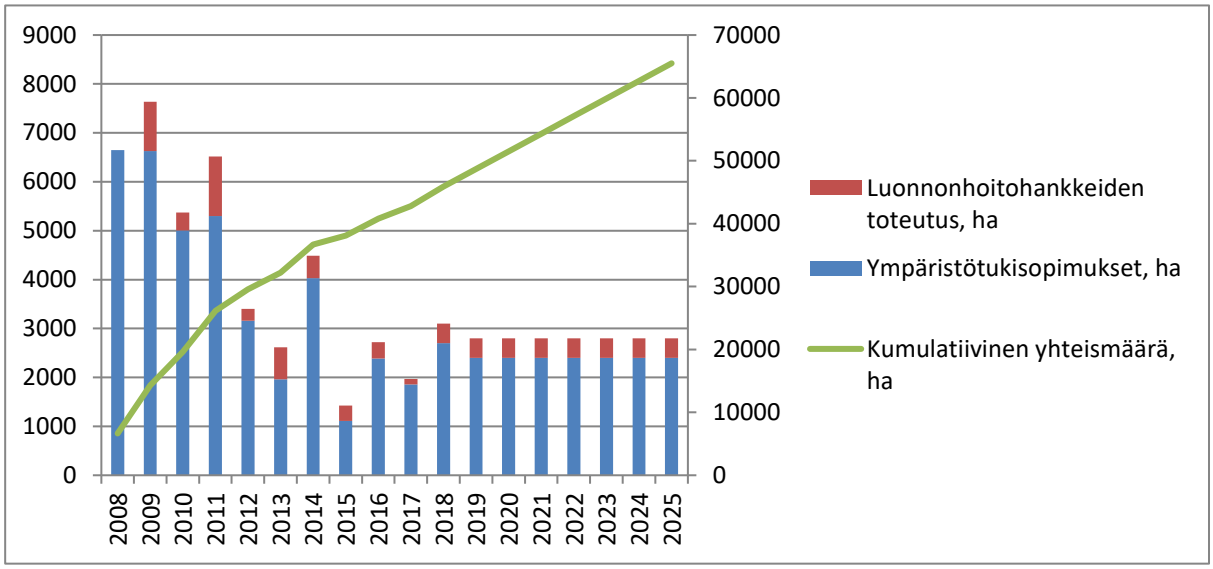

Tavoitteen saavuttaminen v. 2025 edellyttäisi momentin määrärahan vuosittaista 9 miljoonan euron tasoa vuodesta 2020 alkaen, (katso alla oleva kuva). Arviossa ei ole otettu huomioon kustannusten nousua ja rahan arvon muutosta. Tarkempi arvio asiasta on tulossa käynnissä olevassa ohjelman välievaluoinnissa.

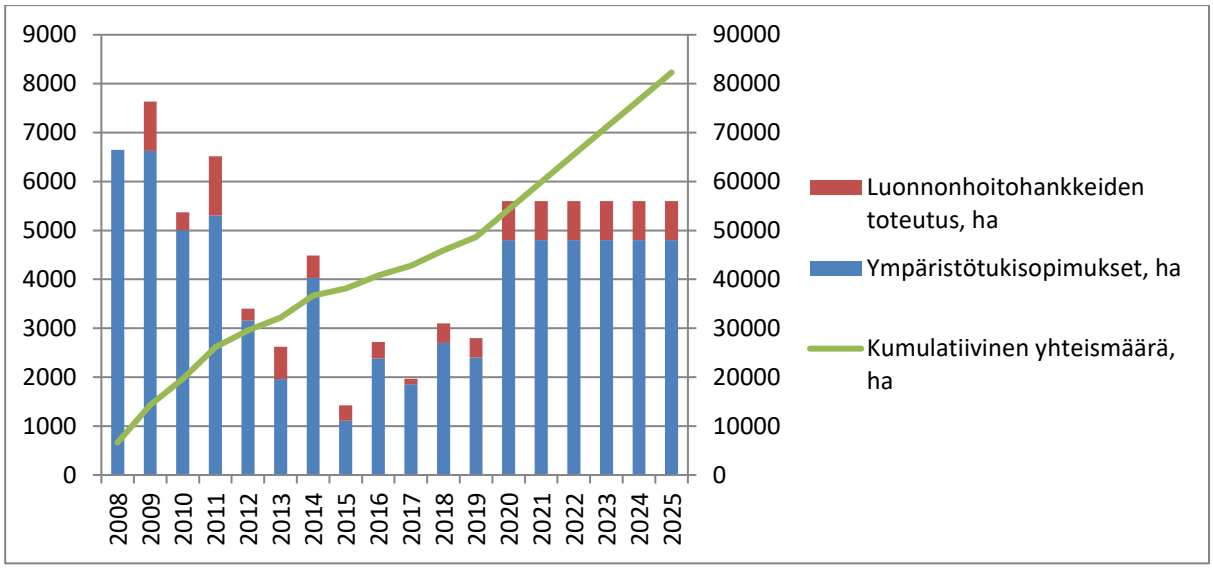

Ympäristötuen ja luonnonhoitohankkeiden toteutusta on jo 5 milj. euron määrärahatasolla rajoittanut Suomen metsäkeskuksen henkilöstöresurssit METSO-ohjelman toteutukseen. Jotta ohjelmaa voitaisiin toteuttaa valtioneuvoston asettaman tavoitetason mukaisesti, pitäisi myös Suomen metsäkeskuksen tähän työhön suunnattu henkilöstöresurssi samanaikaisesti lähes kaksinkertaistaa.

Kansallinen metsästrategia

Kansallinen metsästrategia (KMS) 2025 on valtioneuvoston 12.2.2015 hyväksymä metsäalan kokonaisvaltainen kehittämisstrategia ja sisältää metsäpolitiikan keskeiset linjaukset.

Parhaillaan on meneillään metsästrategian päivitystyö, jossa keskistytään hankkeiden uudistamiseen toimintaympäristön muutoksia vastaavasti. Strategian tavoitteet ja toimenpiteet ovat edelleen relevantit ja pohjautuvat eduskunnan kannanottoon Metsäpoliittisesta selonteosta 2050. Strategialuonnoksessa seuraavien vuosien keskeisiksi hankkeiksi ovat valikoituneet seuraavat yhdeksän hanketta:

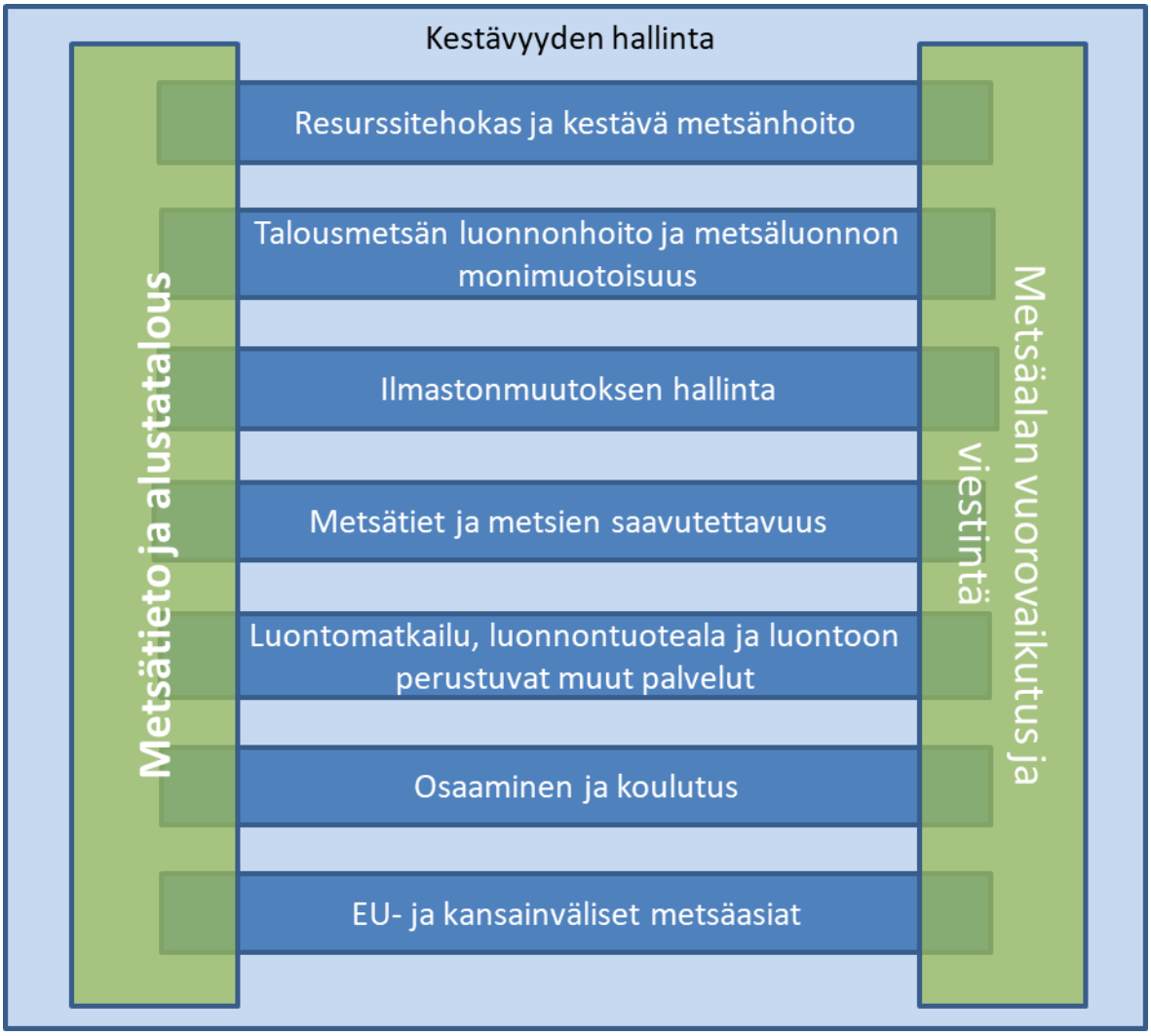

Kansallisen metsästrategian strategisten hankkeiden rahoitusta koskevat kysymykset käsitellään ja niistä päätetään vuosittain valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosesseissa. Strategian tavoitteet ovat perustana julkisen talouden suunnitelmien, niihin sisältyvien valtiontalouden kehysten ja talousarvioiden valmistelussa. Strategiaa toteutetaan näiden puitteissa.

MMM:n rahoittamat toimenpiteet liittyvät metsä- ja paikkatiedon käytön edistämiseen, metsänhoidon ja perusparannuksen rahoitukseen, monimuotoisuuden turvaamiseen, sekä metsäalan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Tutkimustoiminnalla on suuri merkitys metsiin perustuvan biotalouden kehittymiselle, jota rahoitetaan osana Luonnonvarakeskusta momentilta 30.01.05. Suuri merkitys on myös momentilta 30.40.22 rahoitettavilla tutkimus- ja kehittämishankkeilla. Momentin rahoitusmahdollisuudet heikkenevät merkittävästi kärkihankerahoituksen poistuessa. Vähennys koko momentin tasolla on 8,930 milj. euroa. Kansallisen metsästrategian toteutuminen edellyttää myös muiden hallinnonalojen panostusta.